PRIM'AWLA QORTI CIVILI
ONOR IMHALLEF ANNA FELICE

Illum 24 ta' Ottubru, 2017

Rikors Guramentat Nru: 787/2012 AF

Tabone Computer Centre Limited (C-12340)

vs

Emanuel Stivala Company Limited (C-12270)

Il-Qorti:

Rat ir-rikors ġuramentat tas-soċjetà attriċi li permezz tiegħu wara li ġie premess illi:

B'kuntratt datat 16 ta' Jannar 2003 (Dok. A) il-partijiet ftehmu li s-socjetà attrici kellha tissupplixxi, tinstalla u tmantni *key turn solution* sabiex tipprovdi servizzi ta' *internet* u servizzi relatati ma' internet lis-socjetà intimata fil-proprjetà tal-istess socjetà intimata Kingsgate House, Apart Hotel, University Heights, Msida u dan bil-kundizzjonijiet u pattijiet stipulati fl-istess kuntratt.

Sabiex jiffunzjona dan is-servizz u din is-soluzzjoni is-socjetà attrici installat *communication equipment*, *communication line* u 5 *computers* bl-attrezzi taghhom.

Dan il-kuntratt kellu terminu ta' 5 snin u gie mgedded fid-9 ta' Frar 2009, fil-5 ta' Awwissu 2009, u fl-14 ta' Marzu 2011 gie mgedded ghal 5 snin mill-istess data (Dok. B, C u D).

Skond il-kuntratt fuq imsemmi hemm stipulat illi jekk is-socjetà intimata ma tadderixxhiex ma' xi wahda mill-kundizzjonijiet tal-kuntratt, dan l-agir jigi konsiderat bhala rikjesta ghax-xiri tal-*computer system* u l-*communications hardware* u fi zmien 10 ijiem minn mindu isir rikjesta bil-miktub mis-socjetà attrici, is-socjetà intimata ghandha tixtrihom u dan bil-prezz ta' Lm1000 ekwivalenti ghal €2329.37 ghal communication system u bil-prezz ta' Lm850 ekwivalenti ghal €1979.96, ghal kull *computer*, *monitor* u *networking* installat fil-post tas-socjetà intimata. Is-*software* u l-*patents* jibqghu proprjetà tas-socjetà attrici.

Bl-istess kuntratt gie miftiehem ukoll li jekk s-socjetà intimata tonqos li tixtri il-*communication system* u l-*communication equipment* konsistenti f'*computers*, *monitors* u *networking* fi zmien stipulat, hija tibda thallas is-somma ta' Lm10 ekwivalenti ghal €23.29 kuljum *per computer system*, sakemm il-prezz kollu tal-*computer system* u *computer hardware* jigi mhallas fl-intier tieghu.

Il-kuntratt fuq imsemmi jistipula wkoll illi jekk barra li jkun hemm inadempjenza tas-socjetà intimata ma' xi wahda mill-kundizzjonijiet tal-kuntratt, ikun hemm ukoll terminazzjoni tal-kuntratt mis-socjetà intimata qabel il-perjodu miftiehem, is-socjetà intimata wara li tigi rikjesta mis-socjetà attrici ghandha thallas ammont ta' flus sabiex tkopri t-telf ta' qligh soffert mis-socjetà attrici minhabba din it-terminazzjoni. Skond il-kuntratt dan l-ammont ghandu jigi kalkolat billi jittiehed in-numru tal-*computers* li jkunu qeghdin ghand is-socjetà intimata, liema numru jigi multiplikat b'4 sieghat kull jum u dan l-ammont jerga jigi multiplikat bin-numru ta' granet li jkun fadallu l-kuntratt biex jaghlaq u dan l-ammont jerga jigi multiplikat bil-*chargeable price per hour* li jkun qieghed japplika meta issir it-terminazzjoni. L-ammont totali jigi imbaghad maqsum 50/50

(*maximum numer of computers x 4 x days remaining to end of contract x hourly rate/2*).

Is-socjetà intimata qabdet u tfiet is-sistema u installat l-*internet access points* taghha u b'hekk kissret il-kundizzjonijiet stipulati fi-kuntratt.

Di più is-socjetà intimata qabdet u tfiet is-sistema u installat access points taghha, kif jigi ppruvat fit-trattazzjoni tal-kawza talbet lis-socjetà attrici biex tiehu lura l-*equipment* u ghalhekk b'dawn l-agiri itterminat il-kuntratt minghajr l-ebda raguni gusta u valida fil-ligi.

Is-socjetà attrici interpellat lis-socjetà intimata sabiex fi zmien 10 ijiem tixtri il-*computer system* u l-*computer hardware* bil-prezz ta' €11,879.80 kif ukoll sabiex thallas l-ammont ta' €22,681.15 bhala kumpens ghal telf ta' qligh u dan skond kif hemm stipulat fil-kuntratt, izda s-socjetà intimata baqghet inadempjenti (Dok. E).

Is-socjetà attrici qeghda tesebixxi prospett ta' dak li qeghda tippretendi b'din il-kawza (Dok. F).

Intalbet din il-Qorti sabiex:

1. Tordna lis-socjetà intimata sabiex ai termini tal-kuntratt imsemmi tas-16 ta' Jannar 2003, tixtri il-*computer system* u l-*communications hardware* li hemm fil-post tas-socjetà intimata bil-prezz ta' €11,879.80 u tikkundanna lill-istess socjetà intimata sabiex thallas l-istess prezz ta' €11,879.80 lis-socjetà attrici.

2. Tinnomina kuraturi deputati sabiex jidhru ghan-nom u in rapprezentanza tal-istess socjetà intimata fuq il-kuntratt ta' bejgh.

3. Tikkundanna lis-socjetà intimata sabiex thallas lis-socjetà attrici sabiex ai termini tal-kuntratt fuq imsemmi tas-16 ta' Jannar 2003 thallas bhala kumpens ghal telf ta' qligh skond il-kriterji u pattijiet stipulati u miftehma fl-istess

kuntratt l-ammont ta' €22,681.15 jew ammont iehor verjuri kif stabbilit minn din il-Qorti.

Bl-imghaxijiet kummercjali sad-data tal-pagament effettiv u bl-ispejjez inkluzi dawk tal-mandat ta' sekwestru Nru. 1112/12 kontra s-socjetà attrici li hija ingunta ghas-subizzjoni.

Rat id-dokumenti annessi.

Rat ir-risposta ġuramentata tas-soċjeta intimata li permezz tagħha eċċepiet illi:

It-talbiet tas-socjetà attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez.

Il-kuntratt ta' servizzi datat 16 ta' Jannar 2003, anness mar-rikors guramentat tas-socjetà attrici bhala "Dok. A", skada nhar is-16 ta' Jannar 2008 u qatt ma gie mgedded mill-partijiet.

L-allegat tigdid tal-14 ta' Marzu 2011 ("Dok. D" mar-rikors promotorju) huwa invalidu stante li ma jaqax entro t-terminu originali tal-kuntratt kif titlob il-klawsola mhux numerata u ntitolata "*Period*" tal-istess kuntratt, li tghid "*This contract is for a definite period of five years and can be renewed for additional five year periods before expiry. On expiry the company will collect back the system from the Frontend.*" L-istess japplika ghall-allegati tigdid tad-9 ta' Frar 2009 ("Dok. B" mar-rikors promotorju) u tal-5 ta' Awwissu 2009 ("Dok. C" mar-rikors promotorju). Huwa car illi t-tigdid mhux awtomatiku u kwalunkwe tigdid kellu jsir entro t-terminu originali tal-kuntratt, ossia qabel is-16 ta' Jannar 2008. Dan fil-fatt qatt ma sar u kien sta ghas-socjetà attrici li tigbor hwejjigha minn gol-proprjetà tas-socjetà intimata fl-ahhar tal-kuntratt, xi haga li s-socjetà intimata *ex admissis* tablet lis-socjetà attrici biex taghmel.

Minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, anki li kieku tali allegat tigdid kien jaqa' entro t-terminu originali tal-kuntratt kif mitlub, l-allegat tigdid huwa iffirmat minn Manuel Stivala fil-kapacità tieghu personali, tant li mkien fuq l-ebda dokument li allegatament igedded il-kuntrate tas-16 ta' Jannar 2003 ma

hemm referenza la ghall-kuntratt innifsu, u wisq anqas ghas-socjetà intimata. Isegwi allura li l-kuntratt tas-16 ta' Jannar 2003 qatt ma gie mgedded mill-partijiet.

In vista ta' u minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, kwalunkwe relazzjoni bejn il-partijiet wara s-16 ta' Jannar 2008 ma baqatx regolata mill-kuntratt tas-16 ta' Jannar 2003.

Minghajr ebda pregudizzju ghas-sueccepit, kwalunkwe allegat tigdid tal-kuntratt tas-16 ta' Jannar 2003 huwa monk u invalidu stante li l-kunsens tal-firmatarju Manuel Stivala huwa vizzjat ai termini tal-artikolu 974 tal-Kodici Civili kif jigi ppruvat waqt il-kawza. Din l-eccezzjoni qed titressaq fid-dawl tal-artikolu 1226 (1) tal-Kodici Civili.

Inoltre u kif ser jigi ppruvat waqt l-andament tal-kawza, kwalunkwe allegat tigdid tal-kuntratt originali huwa difettuz ghall-mankanza tal-bona fidi da parti tas-socjetà attrici kif rikjest mill-artikolu 993 tal-Kodici Civili u ghaldaqstant l-istess socjetà attrici ghandha ggarrab is-sanzjonijiet ghal ghemilha skont ma jidhrilha din l-Onorabbli Qorti.

Il-klawsola intitolata *Non-Compliance* tikkonstata kuntratt ta' bejgh li jiskatta meta u jekk is-socjetà konvenuta tikser l-obbligi taghha taht il-kuntratt, u ghaldaqstant ghandha tigi regolata bil-provizjonijiet dwar il-kuntratt ta' bejgh f'kaz illi s-socjetà attrici tipprova dan il-ksur. F'dan il-kaz, tali eventwali bejgh, huwa vizzjat ai termini tal-artikolu 976 tal-Kodici Civili billi l-kompjuters formanti parti mill-kuntratt jaghtu l-impressjoni li huma mudell partikolari ta' marka rinomata. Dan il-mudell ta' din il-marka suppost ikun fih il-komponenti imnizzla fil-lista ta' specifikazzjonijiet hawn annessa bhala "Dok. ESL1", mentri fil-fatt, id-diversi komponenti interni li jiffurmaw l-istess kompjuters huma ta' kwalità inferjuri minn dik miftehma, u dan kif jixhed ir-rapport/stima hawn anness bhala "Dok. ESL2".

In oltre u minghajr pregudizzju ghas-sueccepit, is-socjetà attrici kisret l-obbligi taghha taht il-kuntratt billi installat *software* mhux licenzjat fuq il-kompjuters formanti parti mis-suggett tal-kuntratt kif jixhed l-anness rapport (Dok. ELS2) u

kif jigi ppruvat f'aktar dettall waqt il-kawza. Dan il-ksur lampanti tal-kuntratt da parti tas-socjetà attrici jipprekludiha milli titlob l-esekuzzjoni ta' jew danni emergenti mill-kuntratt skond il-principju *inadimplenti non est adimplendum*.

Minghajr pregudizzju ghall-eccezzjonijiet gia mressqa, l-ammont pretiz mis-socjetà attrici ghandu jigi rivedut minn din l-Onorabbli Qorti fid-dawl tal-artikolu 1122 tal-Kodici Civili stante illi l-klawsoli li qed tattenta tenforza s-socjetà attrici ghandhom min-natura ta' klawsola ta' penali fil-kaz tal-ewwel klawsola ("*Non-Compliance*"), u min-natura ta' likwidazzjoni ta' danni fil-kaz tat-tieni klawsola ("*Termination prior to end of contract*"). Din l-eccezzjoni qed titressaq fid-dawl tal-principju tal-bona fidi u tar-regola *in omnibus quidem, maxime tamen in jure, aequitas spectanda sit* li jippermettu ir-ridimensjonament tal-applikazzjoni u l-effett literali ta' klawsoli simili jekk jirrizulta illi dawn joffendu jew jiksru s-sens prattiku u morali tal-obbligazzjoni billi jkunu jidhru sproporzjonati jew inaccettabli skond in-normi stabbiliti tas-socjetà u l-logika guridika.

Salv eccezzjonijiet ulterjuri li jistghu jingiebu skond il-ligi.

Rat id-dokumenti annessi.

Rat li l-kawza giet assenjata lil din il-Qorti kif presjeduta sabiex tkompli tinstema' u tinqata'.

Semgħet ix-xhieda prodotti.

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet tal-partijiet.

Rat li l-kawża tħalliet għas-sentenza.

Rat l-atti kollha tal-kawża.

Ikkunsidrat illi permezz ta' din l-azzjoni, is-soċjetà attriċi qiegħda titlob lill-Qorti ssib illi s-soċjetà intimata naqset milli twettaq l-obbligi kuntrattwali tagħha għaliex unilateralment itterminat il-kuntratt ta' servizz bejn il-partijiet u li allura

għandha tħallas id-danni u penali skont ma jipprovdi l-istess kuntratt.

Mill-provi prodotti jirriżulta li fis-16 ta' Jannar 2003 is-soċjetà attriċi daħlet fi ftehim mas-soċjetà intimata sabiex tikkonsenjalha, tistallalha u żżommilha għaddejja sistema ta' '*turn-key solution*' li biha kellu jingħata aċċess għall-*internet* u servizzi tal-*internet* lill-klijenti tal-intimata fl-istabbiliment tagħha bl-isem ta' King's Gate House Aparthotel, University Heights, Imsida. Skont dan il-ftehim, is-sistema kellha titħaddem b'erba' *computers*. Il-ftehim kellu jkun għal ħames snin u kien jispeċifika wkoll illi l-kuntratt seta' jiġġedded qabel jiġi fi tmiemu. L-attriċi kellha tibqa' s-sid tas-sistema stallata u l-intimata intrabtet fost affarijiet oħra li ma ddaħħal l-ebda sistema oħra ta' *internet* għall-klijenti tagħha sakemm ikun għadu fis-seħħ il-kuntratt.

Jirriżulta li l-imsemmi kuntratt ġie mġedded mill-partijiet tlett darbiet oħra għall-perjodu ta' ħames snin kull darba permezz ta' tlett kitbiet datati 9 ta' Frar 2009, 5 ta' Awwissu 2009 u 17 ta' Marzu 2011 rispettivament fejn Emanuel Stivala ffirma wkoll għal sitt *computers* ġodda minflok dawk l-erbgħa kkonsenjati oriġinarjament.

Il-kuntratt kien jipprovdi wkoll illi kemm-il darba s-soċjetà intimata tikser xi waħda mill-kundizzjonijiet tal-ftehim, hija kienet titqies illi tkun għamlet rikjesta lill-attriċi sabiex tixtri l-*hardware* li kien jagħmel parti mis-sistema, b'dan illi s-*software* kellu dejjem jibqa' proprjetà tas-soċjetà attriċi, u li tħallas prezz stabbilit għal dan il-*hardware* skont ma jipprovdi l-kuntratt, fi żmien għaxart'ijiem mill-ittra li tiġi mibgħuta mis-soċjetà attriċi bħala pre-avviż. B'żieda ma dan, il-klawsola sussegwenti kienet tipprovdi li f'każ li l-intimata ittemm il-kuntratt qabel iż-żmien, hija kellha tħallas lill-attriċi somma flus sabiex tagħmel tajjeb għat-telf ta' servizz li kien jkun għad fadal daqs li kieku l-kuntratt ma ġiex hekk itterminat qabel iż-żmien stipulat.

Is-sistema baqgħet titħaddem sa Lulju 2012 u ċioè sa meta l-attriċi tgħid illi l-intimata tfiet is-sistema kollha u Emanuel Stivala, għan-nom tal-intimata, għamel talba lill-attriċi sabiex

tiġi tiġbor it-tagħmir tagħha għaliex l-intimata ma kienitx interessata li tkompli bis-servizz. Permezz ta' ittra datata 20 ta' Lulju 2012, l-attriċi baghtet tinforma lill-intimata li wara li għamlet spezzjoni fil-post irriżultalha li s-sistema ma kienitx qiegħda titħaddem. Għaldaqstant, fl-istess ittra, l-intimata ntalbet tħallas il-penali u danni skont l-imsemmija żewġ klawsoli tal-kuntratt tas-16 ta' Jannar 2003.

Jirriżulta li matul is-snin illi dam fis-seħħ il-ftehim bejn il-partijiet, is-soċjetà attriċi kienet sikwit tagħmel xogħol ta' manutenzjoni, *upgrading* u saħansitra anke tibdel il-*computers* u l-aċċessorji tagħhom skont il-bżonn.

Is-soċjetà intimata laqgħet għat-talbiet attriċi billi eċċepiet li l-kuntratt tas-16 ta' Jannar 2003 kien skada u qatt ma ġie mġedded mill-partijiet. Sabiex tispjega l-eċċezzjoni tagħha, hija tkompli billi tgħid illi l-kuntratt ma setax jiġi mġedded skont il-kitbiet li saru sussegwentement għaliex dawn kienu ffirmati wara li skada l-kuntratt oriġinali, u dan meta l-kuntratt kien jipprovdi li t-tiġdid kellu jsir qabel ma jiskadi l-perjodu ta' validità tiegħu. Il-Qorti tqis illi l-intimata m'għandhiex raġun f'din l-eċċezzjoni tagħha. Ladarba Emanuel Stivala ffirma dawn il-kitbiet, fejn hemm speċifikament indikat li huwa kien qiegħed jaċċetta li l-kuntratt jiġi mġedded, ma jistax jaħrab mill-obbligazzjonijiet kuntrattwali tiegħu billi jargumenta li l-estensjoni ġiet iffirmata wara l-iskadenza tal-kuntratt. Stivala jiddefendi ruħu biss billi jgħid illi ma kienx jaf li qiegħed jiffirma għall-estensjoni tal-kuntratt għaliex ma jafx jaqra. Din l-iskuża la hija verosimili u lanqas valida. Il-Qorti ssibha diffiċli sabiex temmen li Stivala, li kien jiġġestixxi negozju konsistenti f'bar u kiri ta' akkomodazzjoni, ma kienx jaf għal xiex kien qiegħed jiffirma, u jekk veru ma jafx jaqra, huwa kien imissu talab parir qabel iffirma. Persuna b'diliġenza ordinarja kellha tipprevedi li b'dak il-kliem kienet qiegħda tintrabat mill-ġdid skont it-termini u kundizzjonijiet tal-kuntratt oriġinali.

L-intimata eċċepiet wkoll illi fi kwalunkwe każ, il-kitbiet li permezz tagħhom ġie estiż it-terminu tal-kuntratt oriġinali kienu dejjem iffirmati minn Emanuel Stivala f'ismu personali. Din il-Qorti ssib illi lanqas din l-eċċezzjoni ma hija tajba. B'żieda mal-fatt illi l-intimata ma ressqet l-ebda prova dwar din

l-eċċezzjoni, ladarba Stivala kien qiegħed jagħti l-kunsens tiegħu sabiex il-kuntratt jiġi estiż, huwa altru milli ovvju li l-kuntratt li ssir referenza għalih huwa dak tas-16 ta' Jannar 2003. Ma tressqet l-ebda prova li turi li kien hemm xi kuntratt ieħor bejn is-soċjetà attriċi u Emanuel Stivala personalment. Isegwi għalhekk illi l-ħames eċċezzjoni wkoll għandha tiġi miċħuda.

Permezz ta' deċiżjoni datata 10 ta' Ġunju 2013, din il-Qorti diversament presjeduta ddikjarat illi s-sitt eċċezzjoni tal-intimata hija inammissibli in kwantu li kellha titressaq permezz ta' azzjoni *ad hoc* u mhux per via ta' eċċezzjoni. Il-Qorti tikkonsidra li l-istess jista' jingħad fir-rigward tat-tmien eċċezzjoni. Permezz ta' dawn iż-żewġ eċċezzjonijiet, l-intimata tikkontendi li l-kunsens tagħha kien vizzjat a tenur tal-artikoli 974 u 976 tal-Kapitolu 16 tal-Liġijiet ta' Malta li jaqraw hekk:

> *"974. Jekk il-kunsens ikun ġie mogħti bi żball, jew meħud bi vjolenza, jew b'egħmil doluż, ma jkunx jiswa.*
>
> *976. (1) L-iżball dwar il-fatt ma jġibx in-nullità tal-kuntratt ħlief meta jaqa' fuq is-sustanza nfisha tal-ħaġa li tkun oġġett tal-ftehim.*
>
> *(2) Il-ftehim ma jkunx null jekk l-iżball jaqa' fuq il-persuna li magħha jkun sar il-ftehim, ħlief meta l-għażla ta' dik il-persuna tkun il-kawża ewlenija ta' dak il-ftehim."*

Fi kwalunkwe każ, din il-Qorti ma jirriżultaliex illi l-kunsens tal-intimata kien vizzjat skont ma jridu dawn iż-żewġ artikoli tal-liġi. Jidher li Stivala jibbaża dawn l-eċċezzjonijiet tiegħu fuq l-iskuża li (i) huwa ma kienx jaf x'qiegħed jiffirma, li kif diġa ntqal mhuwiex verosimili u (ii) għaliex il-*computers* in kwistjoni, minkejja li ġew indikati fid-*delivery note* bħala tal-marka *Toshiba*, fil-fatt huma magħmula minn komponenti li mhumiex ta' din il-marka.

Skont in-**Notes on Civil Law tal-Professur Caruana Galizia** jingħad li:

> *"For an error to vitiate consent it must be determining and excusable (....) It is determining and substantial when the person who gives his consent would not have given it had he known the truth i.e. had he a correct idea of the thing. Otherwise, that is if he would have equally consented, even if he had a correct idea of the thing, the error is indifferent, since the person who consents cannot say that he would not have done so had he known the truth. Moreover it must be excusable, otherwise he would have simply to blame himself (...)*
>
> *Error of fact is an error which does not refer to a provision of the law, and includes errors with regard to the nature of the contract, with regard to the object, to the quality of the object, to the motives which induce a person to enter a contract, and to the person of the other contracting party."*

Fis-sentenza fl-ismijiet Anthony Camilleri vs Emmanuel Bezzina, deċiża mill-Prim Awla tal-Qorti Ċivili fit-30 ta' April 1992, intqal illi jkun hemm żball ta' fatt meta dan l-iżball jaqa' fuq is-sostanza stess tal-ħaġa li hija l-oġġett tal-ftehim, u allura l-iżball huwa fuq l-oġġett tal-ftehim u għalhekk jiddependi fuq dak li kellhom f'moħhom il-partijiet, b'dan li jkun żball determinanti fuq dak li kien mingħalihom qed jagħmlu l-partijiet jew parti, fis-sens li jekk dak li jiġi kontrattat jkun differenti minn dak li kien intenzjonat, b'mod li tali żball jkun determinanti, dan iwassal għall-vizzju ta' kunsens ta' fatt għaliex '*le parti non avreberro contrattato se avessero saputo che la cosa non aveva la qualita' che esse le supponevano; l' errore sara' sostanziale...*' (Vol.XXIX. i. 591 u Tonio Bartolo et vs Albert Mizzi et noe deċiża mill-Prim Awla tal-Qorti Ċivili fit-3 ta' April 1989).

Applikati dawn il-prinċipji għal każ tal-lum, din il-Qorti ssib illi bl-ebda mod ma ġie muri li Stivala ffirma l-estensjoni tal-kuntratt biss għaliex kien taħt l-impressjoni li l-*computers* kienu magħmula esklussivament minn komponenti tal-marka *Toshiba*, tant illi kien biss meta ġiet intavolata din il-kawża li l-intimata bdiet tilmenta dwar il-komponenti ta' dawn il-*computers*. Isegwi għalhekk illi ċertament ma jistax jingħad illi dan l-allegat żball kien determinanti għall-kunsens tagħha.

B’żieda ma dan, *mir-repair notes* eżebiti mill-attriċi joħroġ biċ-ċar illi sikwit kienu jsiru *upgrades* fis-sistema u ma jirriżultax illi qatt ġie miftiehem illi l-komponenti kellhom dejjem ikunu tad-ditta *Toshiba*. Is-sitt u tmien eċċezzjonijiet tal-intimata qegħdin għalhekk ukoll jiġu miċħuda.

Is-soċjetà intimata eċċepiet ukoll in-nuqqas ta’ bona fede da parti tas-soċjetà attriċi a tenur tal-artikolu 993 tal-Kap. 16, li jipprovdi li l-kuntratti għandhom jiġu esegwiti bil-bona fede, u jobbligaw mhux biss għal dak li jingħad fihom, iżda wkoll għall-konsegwenzi kollha li ġġib magħha l-obbligazzjoni skont ix-xorta tagħha, bl-ekwità, bl-użu jew bil-liġi. Madanakollu, l-intimata ma ressqet l-ebda prova dwar din l-eċċezzjoni. In-nuqqas ta’ bona fidi jrid jiġi ppruvat minn min jallegah u għaldaqstant, din l-eċċezzjoni wkoll qiegħda tiġi miċħuda.

L-intimata tikkontendi wkoll permezz tad-disa’ eċċezzjoni tagħha li l-attriċi kisret l-obbligi tagħha għaliex istallat *software* mhux liċenzjat fuq il-*computers* mertu tal-ftehim bejn il-partijiet. Ir-rekwiżiti tal-eċċezzjoni ‘*inademplendi non est adimplendum*’ huma tlieta: (i) l-inadempjenza tal-attur li tolqot xi obbligazzjoni tiegħu trid tkun parti integrali mill-ftehim; (ii) l-inadempjenza trid tkun verament imputabbli lill-attur; u (iii) irid ikun hemm proporzjonalità bejn l-inadempjenza tal-partijiet u ċioè li n-nuqqas tal-attur relattivament għall-prestazzjonijiet li huwa jesiġi mill-intimat tkun ta’ ċerta gravità. (Engineering Services Ltd vs Reuters Malta Ltd, deċiża mill-Qorti tal-Appell Inferjuri fl-20 Ottubru 2003).

Il-Qorti fliet id-dokumenti kollha li flimkien jirregolaw ir-relazzjoni kuntrattwali bejn il-partijiet u minn imkien ma jirriżultalha li l-attriċi kienet obbligata tistalla xi *software* jew ieħor kif donnha qiegħda tippretendi l-intimata. Ma tistax l-intimata tixli lill-attriċi bi ksur ta’ obbligu li ma jeżistix. Għaldaqstant, din l-eċċezzjoni wkoll qiegħda tiġi miċħuda.

Il-Qorti tinnota li fis-sottomissjonijiet tagħha s-soċjetà intimata tittanta tipproponi eċċezzjoni li ma ġietx sollevata fir-risposta ġuramentata tagħha. Senjatament, illi l-ebda waħda mit-talbiet attriċi ma hija għal dikjarazzjoni li s-soċjetà intimata kisret jew itterminat il-kuntratt qabel iż-żmien, u li allura t-

talbiet attriċi kif dedotti huma improponibbli. Din il-Qorti tibda billi tgħid illi l-liġijiet tal-proċedura kif ukoll il-ġurisprudenza ma jippermettux li eċċezzjonijiet ġodda jitressqu f'dan l-istadju inoltrat tal-kawża. Fi kwalunkwe każ, kif ingħad mill-Qorti tal-Appell Inferjuri fid-deċiżjoni tagħha fl-ismijiet Carmelo Cassar noe vs Victor Zammit tat-23 ta' Ġunju 2004:

> *"Kwantu ghall-aspett li ma ntalbetx dikjarazzjoni ghat-terminazzjoni tat-titolu, tajjeb li jigi notat illi, kif pacifikament akkolt, id-dikjarazzjonijiet li talvolta jkunu mehtiega biex l-attur jasal ghal xi wahda mid-domandi tieghu m'hemmx bzonn li jsiru fic-citazzjoni taht forma ta' domandi (Kollez Vol. XXXIII pI p666)." Isegwi għalhekk illi l-ilment tal-intimata mhuwiex ġustifikat.*

Meqjus dan kollu, il-Qorti hija sodisfatta li l-attriċi pprovat b'mod sodisfaċenti li l-intimata kisret l-obbligi kuntrattwali tagħha billi tfiet is-sistema u saħansitra talbet lill-attriċi tieħu t-tagħmir tagħha kollu lura qabel ma skada t-terminu tas-servizz kif miftiehem fl-aħħar skrittura tas-17 ta' Marzu 2011. Fis-sottomissjonijiet tagħha, l-intimata tikkontendi li l-attriċi tistrieh fuq il-ksur tal-klawsola tal-kuntratt li permezz tagħha ġie stipulat li hija ma setgħetx tipprovdi servizz ta' *internet* ieħor lill-klijenti tagħha ħlief dak provdut mill-attriċi. Madanakollu, din il-Qorti ma jirriżultalhiex li dan huwa minnu in kwantu li l-azzjoni attriċi hija fil-fatt ibbażata fuq l-allegazzjoni li l-intimata kisret l-obbligi tagħha billi tfiet is-sistema, u allura tterminat il-kuntratt qabel il-waqt, liema allegazzjoni l-Qorti tqis illi ġiet ipprovata minnha fil-mori tal-kawża.

Emanuel Stivala, għan-nom tal-intimata jipprova jaħrab mill-obbligi tiegħu billi jgħid illi l-prezz għall-użu mill-klijenti tiegħu kien għoli u li l-*computers* sikwit ma kienux jaħdmu. Madanakollu, la ġab prova ta' dan kollu u lanqas jista jaħrab mill-obbligi tiegħu b'daqshekk, għaliex huwa baqa' jaċċetta s-servizz tant illi kif diġà ngħad baqa' jiffirma għall-estensjoni tal-kuntratt. L-intimata ma kellha l-ebda dritt illi twaqqaf il-kuntratt meta jidhrilha hi, u għal dan il-ksur għandha tbati l-konsegwenzi skont ma tipprovdi l-liġi.

Imiss issa li jiġu kkunsidrati t-talbiet attriċi kif ukoll l-aħħar eċċezzjoni tal-intimata. In linea ta' prinċipju ġenerali, il-Qorti

tibda billi tagħmel referenza għas-sentenza fl-ismijiet Tabone Computer Centre Limited vs Joe Camilleri, deċiża minn din il-Qorti diversament presjeduta fl-10 ta' April 2008. Din id-deċiżjoni kienet tirrigwarda ċirkostanzi simili in kwantu li kienet ibbażata fuq ksur tal-istess kuntratt ta' servizz ma terzi persuni:

"Illi huwa prinċipju aċċettat li n-nuqqas ta' twettiq ta' obbligazzjoni kuntrattwali iġġib fis-seħħ l-effetti "sekondarji" tal-istess obbligazzjoni – jiġifieri l-effett li min jonqos li jwettaq dak li ntrabat għalih irid jagħmel tajjeb għad-danni li tkun ġarrbet il-parti li magħha kien intrabat. Dan minbarra l-effett "primarju" li jista' jwassal għat-tħassir tal-obbligazzjoni jew kuntratt li jkun.

Illi meta parti tkun intrabtet li twettaq xi ħaġa u ma tagħmilhiex jew ma ttemmhiex, il-parti l-oħra (jiġifieri, l-kreditur tal-obbligazzjoni) tista' tingħata s-setgħa li twettaqha hi bi spejjeż ta' min ikun naqasha (jiġifieri, d-debitur tal-obbligazzjoni). Kreditur ta' obligazzjoni li ħaddieħor ikun intrabat miegħu li jwettaq, u dan jonqos li jwettaqha, għandu l-għażla li jew jinsisti mad-debitur tal-obbligazzjoni li jwettaq dak li ntrabat li jagħmel jew, f'każ li l-adempiment ma jkunx għadu jista' jsir aktar, li jitlob il-ħlas tad-danni mġarrba minħabba dak in-nuqqas. Din ir-regola tgħodd ukoll f'kuntratt bħal dak tal-appalt, fejn appaltant li jagħżel li jħoll il-kuntratt minħabba l-inadempiment min-naħa tal-kuntrattur, ma jġibx fuqu l-effetti tal-artikolu 1640(2) tal-Kodiċi Ċivili.

Illi huwa stabilit ukoll li meta n-nuqqasijiet fit-twettiq ta' ħatra ma jkunux sostanzjali, l-appaltatur ma jistax jitqies inadempjenti, imma jibqa' obbligat li jagħmel tajjeb in-nuqqas jew jaċċetta tnaqqis f'dak li jistħoqqlu jitħallas.

Illi meta wieħed jintrabat li jwettaq obbligazzjoni huwa mistenni li jagħmel dan bl-għaqal ta' missier tajjeb tal-familja. Dan għaliex, ukoll fejn id-debitur ma jkunx mexa b'mala fidi, huwa jrid jagħmel tajjeb għal kull dannu li jġarrab il-kreditur tal-obbligazzjoni kemm dwar in-nuqqas ta' twettiq tar-rabta u kif ukoll dwar id-dewmien fl-eżekuzzjoni. Biex jeħles minn dawn l-effetti, id-debitur irid

juri li n-nuqqas ta' twettiq tal-obbligazzjoni jew id-dewmien fit-twettiq tagħha fiż-żmien miftiehem kienu l-kawża ta' ħaġa barranija li huwa ma kienx jaħti għaliha, bħal fil-każ ta' aċċident jew forza maġġuri.

Illi d-danni maħsuba mil-liġi għan-nuqqas ta' twettiq ta' obbligazzjoni jew għat-twettiq tardiv tagħha huma t-telf imġarrab mill-kreditur u/jew il-qligħ imtellef, sakemm jintwera li tali telf jew tali qligħ imtellef ikunu l-effett immedjat u dirett tan-nuqqas tat-twettiq tal-obbligazzjoni. Fejn in-nuqqas ta' twettiq ma jkunx ġej minn għamil doluż tad-debitur, id-danni mġarrbin mill-kreditur li huwa obbligat jagħmel tajjeb għalihom huma dawk li basar jew wieħed sata' jobsor li jiġġarrbu fiż-żmien tat-twettiq tal-obbligazzjoni."

Fil-każ ta' Terence Mirabelli vs James Schembri deċiża minn din il-Qorti diversament presjeduta fil-31 ta' Jannar 2003 intqal li:

"In materja ta' kuntratti l-principju baziku jibqa' dak li "pacta sunt servanda". Dan in kwantu l-kuntratt ghandu sahha ta' ligi ghal dawk li jaghmluh (Artikolu 992(1) tal-Kodici Civili) u ma jistax jigi mhassar hlief bil-kunsens ta' xulxin jew ghal ragunijiet mil-ligi maghrufa (Artikolu 992(2) tal-Kodici Civili). Inoltre hu mistenni li dan jigi esegwit bil-bona fidi u in effetti jobbliga mhux biss ghal dak li jinghad fih izda ukoll ghal konsegwenzi kollha li ggib maghha l-obbligazzjoni skond ix-xorta taghha, bl-ekwita, bl-uzu jew bil-ligi (Artikolu 993 tal-Kap. 16).'

...

Issa bhala regola l-penali stipulata bejn il-partijiet kontraenti hija meqjusa bhala klawsola li tirraprezenta d-danni preventivament likwidati minhabba non-ezekuzzjoni ta' l-obbligazzjoni ("Negte. Antonio Tabone noe –vs Negte. Joseph Caruana", Qorti tal-Kummerc, per Imhallef Dr. W. Harding, 24 ta' Novembru 1950). B'danakollu, kif jinghad f'din l-istess sentenza, il-partijiet jistghu jistipulaw b'mod esplicitu penali u danni."

Finalment, is-soċjetà intimata teċċepixxi li l-ammont pretiż għandu jiġi rivedut mill-Qorti a tenur tal-artikolu 1122 tal-Kap. 16 stante li l-klawsoli li qiegħda tfittex sabiex tenforza l-attriċi għandhom il-waħda min natura ta' penali u l-oħra min natura ta' danni. Tkompli billi tispjega li din l-eċċezzjoni qiegħda titressaq fid-dawl tal-bona fidi u tal-prinċipju *in omnibus quidem, maxime tamen in jure, aequitas spectanda sit* li tippermetti r-ridimensjoni u l-applikazzjoni tal-effetti ta' klawżoli simili f'każ illi dawn joffendu jew jiksru s-sens prattiku u morali tal-obbligazzjoni għaliex ikunu sproporzjonati jew inaċċetabbli skont in-normi stabbiliti tas-soċjetà u l-loġika ġuridika.

Dwar il-penali, l-artikolu 1120 tal-Kap. 16 jiddisponi hekk:

> *"(1) Il-penali hija l-kumpens tal-ħsara li jbati l-kreditur minħabba n-nuqqas tal-esekuzzjoni tal-obbligazzjoni prinċipali.*
>
> *(2) Il-kreditur jista' jaġixxi għall-esekuzzjoni tal-obbligazzjoni prinċipali minflok ma jitlob il-penali li fiha jkun waqa' d-debitur.*
>
> *(3) Hu ma jistax jitlob il-ħaġa prinċipali u l-penali flimkien, ħlief meta l-penali tkun ġiet miftiehma għad-dewmien biss."*

L-artikolu 1122 jaqra hekk:

> *"(1) Il-qorti ma tistax tnaqqas jew ittaffi l-penali ħlief f'dawn il-każijiet:*
>
> *(a) jekk id-debitur ikun esegwixxa parti mill-obbligazzjoni, u l-kreditur ikun aċċetta espressament il-biċċa li ġiet esegwita;*
>
> *(b) jekk id-debitur ikun esegwixxa parti mill-obbligazzjoni, u l-parti hekk esegwita, meta jitqiesu ċ-ċirkostanzi partikolari tal-kreditur, tkun biċ-ċar tiswielu. Iżda, f' dan il-każ, ebda tnaqqis ta' penali ma jista' jsir, jekk id-debitur, meta ntrabat għall-penali, ikun irrinunzja*

espressament għal kull tnaqqis jew jekk il-penali tkun ġiet miftiehma għad-dewmien biss.

(2) Meta skont dan l-artikolu l-penali għandha tiġi mnaqqsa, it-tnaqqis għandu jsir fil-proporzjon tal-parti tal-obbligazzjoni li tkun baqgħet mhux esegwita."

L-artikolu 1138 imbagħad jipprovdi hekk dwar danni:

"Meta l-ftehim jistabbilixxi illi l-parti li tonqos mill-esekuzzjoni tiegħu għandha tħallas somma determinata bħala danni, ma tistax tiġi mogħtija lill-parti l-oħra somma akbar jew iżgħar."

Kif ritenut f'sentenza oħra ta' din il-Qorti diversament presjeduta fl-ismijiet Hector Naudi noe vs Chiara Peresso noe, deċiza fl-20 ta' Ġunju, 2002:

"Dan huwa principju assodat fis-sistema guridiku Malti. Meta zewg partijiet jiftehmu minn qabel x'ghandhom ikunu d-danni f'kaz ta' nuqqas, dik il-konvenzjoni torbot lill-partijiet bhala espressjoni tal-volonta' libera taghhom. Gie dejjem ritenut li l-Qorti ma tistax tissostitwixxi d-diskrezzjoni soggettiva taghha ghar-rieda tal-partijiet li digà stabbilew bejniethom il-quantum tad-danni li l-attur isofri minhabba l-inadempjenza tal-konvenut fl-esekuzzjoni ta' l-obbligazzjoni assunta minnu. Meta l-partijiet jiftiehmu minn qabel l-ammont ta' danni, ma tistax ikun hemm temperament fil-quantum, liberament miftehma u assunta (ara "Mifsud vs Stivala" deciza minn din il-Qorti fit-3 ta' Ottubru, 1991)."

Madanakollu, kif intqal ukoll fil-każ ta' Mary Rose Falzon Sant Manduca vs Mario Grima deċiża minn din il-Qorti diversament presjeduta fit-8 ta' Marzu 2005:

"Illi l-liġi tagħti s-setgħa lill-Qorti li tnaqqas jew ittaffi l-penali f'żewġ każijiet biss: jiġifieri, (a) meta d-debitur ikun esegwixxa parti mill-obbligazzjoni, u l-kreditur ikun aċċetta espressament il-biċċa li ġiet esegwita; jew (b) jekk id-debitur ikun esegwixxa parti mill-obbligazzjoni, u dik il-

parti mill-esekuzzjoni tkun, fiċ-ċirkostanzi, biċ-ċar swiet lill-kreditur. Iżda f'dan l-aħħar każ, il-penali tkun dovuta jekk tkun ġiet miftehma għad-dewmien fit-twettiq tal-obbligazzjoni.

Illi l-applikazzjoni riġida ta' din id-dispożizzjoni tal-liġi, minkejja l-konsegwenzi iebsa li jistgħu jinstiltu minnha fil-prattika, ġejja mir-rispett li jrid jingħata lill-prinċipju li ftehim validu bejn il-partijiet għandu s-saħħa ta' liġi bejniethom u l-ebda qorti m'għandha tindaħal fi ftehim bħal dan jekk ma jkunx milqut b'xi difett li ġġibu ma jiswiex. Madankollu, illum il-ġurnata huwa aċċettat li l-applikazzjoni tar-regola maħsuba fl-artikolu 1122 tal-Kodiċi Ċivili trid titfisser ukoll fid-dawl ta' prinċipju ieħor ewlieni tad-dritt, jiġifieri dak li jrid li l-kuntratti jiġu esegwiti b'bona fidi u jobbligaw, mhux biss għal dak li jingħad fihom, imma wkoll għall-konsegwenzi li ġġib magħhom l-obbligazzjoni, skond l-għamla tagħha, b'ekwita', bl-użu jew bil-liġi. Dan ifisser li b'applikazzjoni tal-massima in omnibus quidem, maxime tamen in jure, aequitas spectanda sit, huwa possibbli li l-effett u l-applikazzjoni litterali ta' klawsola penali jiġu "ridimensjonati" jekk jirriżulta li dawn joffendu jew jiksru s-sens prattiku u morali tal-obbligazzjoni billi jkunu jidhru sproporzjonati jew inaċċettabbli "skond in-normi stabiliti tas-soċjeta' u l-loġika ġuridika"."

Fis-sentenza tagħha fl-ismijiet Dr Malcolm Pace vs Karl Azzopardi pro et noe tal-14 ta' Ottubru 2014, din il-Qorti diversament presjeduta qalet hekk fir-rigward ta' talba għal danni pre-likwidati minħabba nuqqas ta' ottemperanza mal-kundizzjonijiet ta' ftehim:

"...din il-Qorti tqis illi l-applikazzjoni tal-klawsola ta' penali fl-ammont imsemmi fil-klawsola sad-data tal-esekuzzjoni tal-obbligazzjoni senjatament f'dan il-kaz il-hlas tal-management fee tmur kontra l-principju 'in omnibus quidem, tamen maxima in jure, aequitas spectandi sit' applikat b'success fil-kawza precitata Pace vs Micallef (App Civ 15/12/2004) u ricentement fl-Appell Civili Bergedahl nomine vs Francis Formosa (30/09/2011)."

Dwar dak li jgħid l-artikolu 1120 tal-Kodiċi Ċivili, fl-istess sentenza ingħad hekk:

> *"Pero tali dispost ghandu jinqara flimkien mal-artikolu 993 tal-Kap. 16 fejn il-kuntratti ghandhom jigu ezegwiti in bona fede u jobbligaw mhux biss ghal dak li jinghad fihom izda ukoll ghal konsegwenzi kollha li ggib maghha l-obbligazzjoni skond ix-xorta taghha, bl-ekwita, bl-uzu jew bil-ligi. Kif qalet il-Qorti tal-Appell* ***Pace vs Micallef*** *(15/12/2004):*
>
> *"Din il-Qorti tifhem li fil-kuncett tal-bona fidi jidhol ukoll certu element ta' ekwita' kif ukoll ta' sens prattiku u morali li jigi vjolat mhux biss meta konfrontat b'agir specifiku doluz biex jaghmel il-hsara, izda wkoll b'dak il-komportament li jkun ghal kollox spoporzjonat u li ma jkunx accettabbli skond in-normi stabbiliti tas-socjeta u tal-logika guridika."*
>
> *Ovvjament kull kaz hu differenti u c-cirkostanzi jridu jittiehdu in kunsiderazzjoni skond in-natura tal-kaz. Il-Qorti tqis illi hemm spoporzjon kbir bejn l-ammont ta' penali u l-management fee pattwita. In oltre l-Qorti hi ferm riluttanti li taccetta ottemperanza ma tali impozizzjoni ta' penali meta l-attur dam disa' snin biex ressaq talba ghal non osservanza tal-hlasijiet dovuti meta bhala kreditur hu fid-dover li jimminimizza d-danni. Fil-fehma tal-Qorti jekk dato non concesso l-penali kienet applikabbli, il-penali imposta hi wisq eccessiva u l-pretensjoni taghha mill-attur tirrasenta l-arrikiment indebitu."*

Is-soċjetà attriċi qiegħda titlob ħlas abbażi taż-żewġ klawsoli msejħa '*non-compliance*' u '*termination prior to end of contract*'. L-ewwel klawsola tipprovdi li jekk kemm-il darba l-intimata tonqos milli tonora xi waħda mill-klawsoli tal-ftehim, hija titqies li tkun talbet li tixtri t-tagħmir fornit lilha. Din il-klawsola, li imbagħad tkompli billi tillikwida l-prezz tat-tagħmir, għandha l-forma ta' penali għan-nuqqas ta' twettiq f'waqtu ta' xi obbligazzjoni.

It-tieni klawsola tistabbilixxi l-kriterju għad-danni li l-attriċi tkun meqjusa li tkun ġarrbet talli l-kuntratt ikun ġie tterminat qabel iż-żmien. Dawn id-danni għandhom jinħadmu fuq formola li tqis l-ogħla għadd ta' *computers* użati mill-intimata f'kull żmien tal-kuntratt multiplikat b'erba' siegħat u għadd ta' jiem li l-kuntratt kien ikun għad fadallu biex jiġi fi tmiemu. Is-somma li tirriżulta minn din il-formola imbagħad għandha tinqasam fit-tnejn. Din il-klawsola għandha min natura ta' likwidazzjoni ta' danni.

Il-Qorti tibda billi tirrileva li huwa stabbilit fil-ġurisprudenza tal-Qrati tagħna li huwa permess illi l-kreditur jitlob kemm il-penali kif ukoll il-likwidazzjoni ta' danni. Mill-atti tal-kawża ma tirriżultax id-data preċiża meta ntfiet is-sistema. Il-Qorti sejra għalhekk tikkunsidra li s-sistema ntfiet fis-17 ta' Lulju 2012 u ċioè d-data meta skont il-provi jirriżulta li Stivala għamel kuntatt mal-attriċi u talabha tieħu lura t-tagħmir tagħha.

Is-soċjetà attriċi ppreżentat prospett tal-penali u danni likwidati minnha maħduma skont l-imsemmija żewġ klawsoli, minn fejn jirriżulta li qiegħda titlob l-ammont ta' €11,879.80 għax-xiri tat-tagħmir skont il-klawsola msejħa '*non-compliance*' u l-ammont ta' €22,681.15 bħala danni maħduma skont il-klawsola msejħa '*termination prior to end of contract*'.

Filwaqt li l-Qorti ma tistax tinjora li dawn iż-żewġ klawsoli jagħmlu parti mill-ftehim u li l-intimata qablet magħhom tant li ffirmat il-kunsens tagħha għalihom, b'applikazzjoni tal-ġurisprudenza kwotata u għas-segwenti raġunijiet, dawn il-penali u danni għandhom jiġu mnaqqsa kif ser jingħad.

Fir-rigward tal-klawsola '*non-compliance*', kif diġà ngħad, il-Qorti sejra tieħu s-17 ta' Lulju 2012 bħala d-data meta l-intimata tfiet is-sistema u allura, kien minn dak inhar illi hija kissret l-obbligi tagħha taħt il-kuntratt. L-imsemmi kuntratt, kif estiż, kellu jkopri l-perjodu mis-17 ta' Marzu 2011 sas-16 ta' Marzu 2016. In kwantu li l-intimata esegwiet il-kuntratt għall-199 minn 1827 ġurnata u ċioè 11% mill-perjodu miftihem, il-penali għandhom jiġu riveduti sabiex isir tnaqqis skont dan il-perċentwali biex jirriflettu l-parti mill-kuntratt esegwit, b'dan illi

għax-xiri tas-sistema l-intimata għandha tħallas 89% tal-ammont mitlub li jammonta għal €10,573.02.

F'dan il-kuntest il-Qorti tirreferi ghas-sentenza ċitata ta' Tabone Computer Centre Limited vs Joe Camilleri li kif diġà ntqal kienet tirrigwarda ċirkostanzi simili.

Għar-rigward tal-klawsola sussegwenti, u ċioè dik li tistabbilixxi d-danni għat-terminazzjoni qabel tmien il-kuntratt, il-Qorti tinnota li l-likwidazzjoni tad-danni għandha tinħadem abbażi tan-numru ta' *computers* immultiplikat b'erba siegħat kuljum għan-numru ta' ġranet li kien ikun għad-fadallu l-kuntratt sabiex jiskadi. Din il-formola allura tippresupponi li dawn is-sitt *computers* kienu ser jitħaddmu kuljum għal erba' siegħat kull wieħed. Madanakollu, l-attriċi ma ressqet l-ebda prova li turi li qabel ġiet mitfija s-sistema, dawn il-*computers* kienu qegħdin jitħaddmu kollha kuljum għall-erba' siegħat.

B'żieda ma dan, fl-aħħar snin, id-disponibiltà tas-servizzi għall-aċċess tal-*internet* żdied, u ħafna huma dawk li jagħmlu użu mill-*ismartphone* tagħhom sabiex jaċċessaw l-*internet*. Għalhekk, il-Qorti ssibha diffiċli sabiex temmen illi li kieku l-intimata ma tterminatx il-kuntratt qabel waqtu, l-attriċi kienet ser tagħmel il-qligh li qiegħda tirriklama bħala danni. Din il-klawsola kienet parti minn kuntratt li ġie ffirmat fl-2003, meta s-servizz relatat mal-aċċess għall-*internet* kien aktar limitat u inqas mifrux, u allura, id-domanda għall-użu tal-*computers* in kwistjoni mill-klijenti tal-intimata ċertament kien tali li l-qligħ tal-attriċi kien ser ikun ferm aktar minn dak li kienet ser tipperċepixxi f'dawn l-aħħar ħames jew sitt snin li kieku l-intimata ma tterminatx il-kuntratt. Ladarba d-danni jirrisalu għall-perjodu mill-2012 sal-2016, il-formola li fuqha qiegħda tippretendi l-likwidazzjoni tad-danni l-intimata, fil-fehma tal-Qorti, mhijiex ġusta għaliex ma tirriflettix ir-realtà u d-danni li verament sofriet l-attriċi minħabba l-aġir tal-intimata.

Għaldaqstant, il-Qorti tqis illi fiċ-ċirkostanzi tal-każ, id-danni dovuti lill-attriċi għandhom jiġu mnaqqsa bin-nofs ta' dak li qiegħda tirreklama, għalhekk qegħdin jiġu likwidati fl-ammont ta' €11,340.58.

Għaldaqstant, din il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

1. Tilqa' l-ewwel talba u tordna lis-soċjetà intimata sabiex ai termini tal-kuntratt tas-16 ta' Jannar 2013 tixtri l-*computer system* u l-*communication hardware* li hemm fil-fond tas-soċjetà intimata bil-prezz ta' għaxart elef, ħames mija u tlieta u sebgħin Ewro u żewġ Ċenteżmi (€10,573.02) u tikkundanna lis-soċjetà intimata tħallas lill-attrici l-imsemmija somma ta' għaxart elef, ħames mija u tlieta u sebgħin Ewro u żewġ Ċenteżmi (€10,573.02) bl-imgħax mid-data tas-sentenza;

2. Tilqa' t-tieni talba u tahtar lil Dr. Josette Grech biex tirrappreżenta lill-eventwali kontumaċi fuq il-kuntratt ta' bejgħ;

3. Tilqa' t-tielet talba billi tikkundanna lis-soċjetà intimata sabiex tħallas ukoll lis-soċjetà attriċi għat-telf ta' qligħ l-ammont ta' ħdax-il elf, tlett mija u erbgħin Ewro u tmienja u ħamsin Ċenteżmu (€11,340.58) bl-imgħax mid-data tas-sentenza.

L-ispejjeż jitħallsu kwantu għall-terz mis-soċjetà attriċi u żewġ terzi mis-soċjetà intimata.

IMHALLEF

DEP/REG